

LANDGOEDLEVERANCIER

DE RESTAURATIEARCHITECT, STEUNPILAAAR EN 'ESTHETISCH GEWETEN'

EEN ECHT SPOOKHUIS. ZO WERD LANDHUIS EIKENRODE IN LOOSDRECHT EEN PAAR JAAR GELEDEN MET RECHT OMSCHREVEN. HET WAS EEN HUIS MET INGEZAKTE ZOLDERBALKEN, WEGGEROTTE KOZIJNEN EN BESCHIMMELDE MUREN. NU IS ER NIETS MEER DAT AAN DIE TREURIGE STAAT HERINNERT. MAAR DAT EIKENRODE PAS IS GERESTAUREERD, IS OOK NIET METEEN TE ZIEN. DE LANGE HISTORIE IS NOG STEEDS VAN DE GEVEL AF TE LEZEN. VOORAL DAAROM VINDT RESTAURATIEARCHITECT HANS GÖTZ DE RESTAURATIE GOED GESLAAGD. VOLGENS HEM BLIJFT DIE HISTORISCHE SFEER MET EEN KRAP BUDGET VAAK BETER BEHOUDEN DAN MET EEN BOORDEVOLLE SCHATKIST.

Tekst: Thelma Egberts Foto's: Bastiaan van Musscher

*Een krap budget
leidt soms tot
de beste restauratie*

maken. Het gebouw dicteerde zelf hoe het worden moest,' zegt Hans Götz. Daarmee bedoelt hij dat Eikenrode nog grotendeels in originele staat verkeerde. Het landhuis is gebouwd in 1845 in de stijl van het neoclassicisme en bleef altijd particulier bewoond. Het heeft nooit ingrijpende verbouwingen en aanpassingen ondergaan. 'Ik hoefde me dus vrijwel alleen te richten op de technische restauratie van het pand,' gaat Hans verder. 'Als architect heb ik ook vaak te maken met gebouwen die door de eeuwen heen in verschillende stijlen zijn aangepast of uitgebreid. Daarbij sta je voor de vraag welke stijlperiode je als leidraad neemt en welke elementen je handhaaft. Daarbij maak je niet alleen esthetische keuzes, maar ook puur praktische. Voor mijzelf staat altijd voorop dat ik laat zien wat er in de verschillende periodes met het huis is gebeurd.'

Blijven geloven in haalbaarheid

Bij de restauratie van Eikenrode werd Hans niet alleen ingeschakeld voor de buitenkant maar ook voor het binnenhuis. Dat is niet bij alle restauraties zo. 'Soms wordt daarvoor een aparte architect ingehuurd. Met hem of haar werken we dan wel nauw samen, want je kunt binnen en buiten nooit helemaal los van elkaar zien,' zegt Hans.

Het interieur van Eikenrode was grotendeels verwoest. Van de bewerkte plafonds en brede schouwen bijvoorbeeld was weinig over. Jammer, maar de restauratiearchitect ziet er ook de positieve kant van in. 'Je komt zo niet voor dilemma's te staan of je elementen wel of niet moet restaureren. Daardoor ontstaat

er meer vrijheid om je eigen ideeën uit te werken. Zijn de oorspronkelijke details nog wél aanwezig, dan probeer je die zo goed mogelijk in te passen. Vooral wanneer het een topmonument is dat een publieke functie heeft. Maar voor Eikenrode geldt, dat het vooral een plezierig woonhuis moet worden.' Het interieur is dus niet typisch voor 1845. Wel bleef de oorspronkelijke indeling grotendeels ongewijzigd. Rechts naast de grote hal is alleen een woningscheidende wand geplaatst. Zo is het huis verdeeld in het woongedeelte van de familie Plasmeijer en in een gedeelte dat verhuurd wordt voor bijvoorbeeld bruiloften.

'Technisch gezien was het dus een overzichtelijke restauratie. Organisatorisch was dat beslist niet zo. Om alles rond te krijgen moest de eigenaar door een ingewikkeld traject van vergunningen aanvragen, bouwplannen toetsen, bestemmingsplannen wijzigen en dergelijke,' zegt Hans. 'Daardoor kan zelfs de meest bevlogen monumentenbezitter gefrustreerd raken. Als architect leid je hem door de wirwar van regels. Je ondersteunt hem zodat hij in de haalbaarheid van de restauratie blijft geloven.'

Menselijke verhaal

Götz loopt naar buiten en laat zien wat er aan het huis is aangepast. Hij vertelt dat de restauratie nog niet helemaal af is. 'Voor de ramen zaten oorspronkelijk zonneblinden, een soort luiken. Er was geen budget om deze allemaal na te maken. In alle gerestaureerde kozijnen zijn wel de duimen, de haken waarin de kozijnen hangen, teruggebracht. Zo kun-

Restauratiearchitect Hans Götz: 'Toen de eigenaar en zijn vrouw voor de eerste keer dit landhuis bezichtigde, was het nog een ruïne. Toch vonden ze het prachtig. Zo ervaar ik dat zelf ook vaak. Een gebouw kan er nog zo slecht uitzien, architecten zien meteen hoe het was én hoe het kan worden. Helaas kan niet iedereen zo goed visualiseren. Mensen roepen te vaak bij een oud pand: 'Waarom sloop je die oude boel niet?!'

'Restauratie moet een levensverhaal benadrukken'

In de vroegere bibliotheek van Eikenrode ligt een dik fotoalbum op tafel. Eigenaar en bewoner van het landgoed, Martien Plasmeijer, bladert er doorheen, samen met Restauratiearchitect Hans Götz van bureau GVB architecten uit Warmond. Het album staat vol foto's van de ellendige toestand waarin Eikenrode tot voor kort verkeerde. Al bladerend stuiten de mannen op een foto van de kamer waar ze zich nu bevinden. Toen was het onmogelijk hier te zitten, omdat de verdiepingsvloer totaal was doorgerot. De rest van het huis was niet veel beter. De foto's tonen ingezakte plafonds, doorgerotte balken en naar binnen groeiende bomen.

'Je begrijpt dat ik voor deze grootscheepse restauratie een architect nodig had die net zo bevlogen is als ik,' zegt Martien Plasmeijer. 'Heel positief vond ik, dat Hans Götz en zijn collega Bob van Beek, niet dicteerden wat er moest gebeuren. Ze dachten met me mee en stuurden mijn ideeën met hun vak-

kennis bij. Ze toonden evenveel passie als ikzelf. Maar waar ik op mijn gevoel afgang, hielden zij het hoofd erbij.'

Een ander sterk punt van de restauratiearchitecten is volgens Plasmeijer dat ze uitgaan van mogelijkheden en niet van onmogelijkheden. Zelf wilde Plasmeijer meteen strikt zijn budget bewaken. 'Maar Hans en Bob ontwierpen eerst een plan voor de ideale restauratie. Pas daarna gingen we strepen om het plan binnen het budget te laten passen. Dat was een geweldige aanpak, al moesten we wel harde noten kraken!'

Stijlperiode als leidraad

Toen Martien Plasmeijer het rijksmonument Eikenrode in 2000 kocht, was er haast geboden met de restauratie. Het pand stond al twintig jaar leeg. Eerdere herstelplannen waren niet van de grond gekomen. De slopershamer kwam akelig dichtbij. 'Er was heel grootschalig herstelwerk nodig. Toch was het niet moeilijk een goed restauratieplan te

nen later alsnog luiken worden geplaatst.' De restauratiearchitect werkt vaak met beperkte budgetten. Hij vindt dat eerder een voordeel dan een nadeel. 'Meer geld maakt een gebouw niet altijd mooier. Je loopt het risico te gaan 'overrestaureren', zodat het gebouw er als nieuw uitziet. Keuzes uit zuinigheid leveren vaak het beste resultaat op. Als architect ben je daarbij het esthetische geweten en zorg je dat dit de juiste keuzes zijn.'

Als voorbeeld wijst Hans op de gevel. Op sommige plaatsen zijn de voegen iets dikker dan op andere. Dat zijn de plekken waar de gevel opnieuw is gevoegd. 'Er was geen geld om de hele gevel nieuw te voegen. Gelukkig maar, dan had het er te nieuw uitgezien. Het 'geleefde beeld' dat een historisch pand zo sfeervol maakt, gaat dan verloren.'

Die historie, het menselijke verhaal achter een monumentaal pand, blijkt Hans Götz enorm te boeien. Hij ziet een huis als meer dan stenen en balken. 'De bewonersgeschiedenis is minstens zo interessant, zeker als je die aan het huis kunt aflezen. Dat is bij Eikenrode zeker het geval. Zo zie je aan dit huis dat de oorspronkelijke eigenaars, de steenrijke familie Hacke, graag reisde. Voor het neoklassieke ontwerp van het huis stond een Italiaans landhuis model. Ook het idee voor de vroegere beeldentuin komt daar vandaan. In het koetshuis zijn zelfs nog veel meer buitenlandse invloeden te vinden. Dat alles maakt dit huis uniek én authentiek.'

Koetshuis

Het koetshuis waarover Hans praat, ligt links voor het huis, verscholen achter bomen en struiken. Het vormt een schrijnend contrast met het landhuis zelf. Het dak is ingestort, de muren zijn verzakt en het gebouw is grotendeels door brand verwoest. Toch wordt ook deze ruïne gerestaureerd. Er worden drie luxe appartementen in gerealiseerd.

'Deze restauratieplannen zijn hier heel anders dan bij het landhuis. Het koetshuis was namelijk w l verbouwd in verschillende perioden en bouwstijlen. Oorspronkelijk was het een orangerie van één verdieping. Later kwam er een verdieping in chaletstijl bovenop. Eind 19e eeuw werd er een koetshuis van twee verdiepingen aangebouwd, met een dakrand van neogotische kantelen. In de twintigste eeuw kreeg de voormalige orangerie bovendien een betonnen balkon!' legt Hans uit. 'Ik restaureer het koetshuis niet volgens één bepaalde stijl, maar benadruk juist het levensverhaal. Daarom laat ik bepaalde elementen in stand. Maar omdat er toch al zoveel 'gerommeld' is, voeg ik waar nodig alleen nieuwe elementen toe, die bijpassend én praktisch zijn. Zo blijven

bijvoorbeeld de authentieke gootlijst en een Moorse nis bestaan. Maar ik vervang het bestaande, betonnen balkon door een nieuw balkon in bijpassende stijl. Op het dak komt bovendien een eigentijds, maar onopvallend, penthouse. Eikenrode heeft straks weer een koetshuis met uitstraling!'

Zo vindt u een restauratiearchitect

Wie op zoek is naar een goede restauratiearchitect, kan daarvoor helaas niet aankloppen bij een organisatie of beroepsvereniging. Vaak is het een kwestie van rondvragen. Ga bijvoorbeeld te rade bij andere eigenaren van gerestaureerde monumentale panden. Ook in restauratie gespecialiseerde aannemers kunnen vaak architecten aanbevelen. Of vraag de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) of het Nationaal Restauratiefonds u op het goede spoor te zetten. Daarnaast ligt het voor de hand om naar restauratiearchitecten te 'googelen'. Op hun websites krijgt u een indruk van hun werk.

Het beroep restauratiearchitect is overigens niet beschermd. Er bestaat sinds enkele jaren ook geen speciale afstudeerrichting meer. Wel is kortgeleden de erkenningsregeling GEAR in het leven geroepen, waar restauratiearchitecten zich kunnen laten certificeren.

'Meer geld maakt een gebouw niet altijd mooier'

GVB Architecten B.V.

Veerpolder 2a
2361 KV Warmond
071 - 523 73 47
071 - 523 73 45
info@gvbarchitecten.nl
www.gvbarchitecten.nl

Landgoed Eikenrode

Nieuw Loosdrechtsedijk 21
1230 AB Loosdrecht
Tel. (035) 548 05 90
E-mail: landgoed@eikenrode.com
Website: www.eikenrode.com ■

Bij de restauratie van monumentale panden geldt als uitgangspunt, dat zoveel mogelijk historische materialen en technieken worden gebruikt. Deze moeten passen bij de periode waaruit het gebouw dateert. Bij Eikenrode zijn bijvoorbeeld zware gebinten van Amerikaans grenen toegepast, volgens dezelfde afmetingen als de oorspronkelijke. Ook zijn de knipvoegen net als vroeger van kalkspecie gemaakt en niet van cement.

Aan de sloophamer ontsnapt!

